

VEDECKÉ SPRÁVY

MICHAL ČORNÝ

GEOGRAFICKÉ ASPEKTY ROZVOJA ČIERNEJ METALURGIE LATINSKEJ
AMERIKY V SÚVISLOSTI S CELKOVÝM INDUSTRIALIZAČNÝM
PROCESOM REGIÓNU

Michal Čorný: Geographical Aspects of the Development of Black Metallurgy in Latin America in Connection with the General Industrialization Process of the Region. Geogr. Čas., 27, 1975, 3; 26 references.

Latin America with its economic position belongs to the group of development countries. Industrialization represents the basic means how to reach a complete economic independence, a position of equal rights within the international division of labour and how to solve complicated social problems. Within the general development of industry after the Second World War, black metallurgy in Latin America has developed relatively in a fast rate of production, utilizing the rich supplies of iron ores. Apart from this increase, Latin America continues being backward behind the states with a developed industry. Backward is the development of production relations, the mobility of which is an important assumption of using creative forces of the society.

ÚVOD

Ekonomický rast rozvojových krajín je v súčasnosti jedným z najdôležitejších a najzložitejších svetových problémov. Medzinárodný význam tejto problematiky je o významnejší, že v rozvojových krajinách žije prevažná väčšina obyvateľstva sveta a v budúcnosti sa bude tento podiel naďalej zvyšovať.

Problémy hospodárskeho rozvoja menej vyvinutých krajín stali sa stredobodom pozornosti výskumu ekonomických, ekonomicko-geografických a iných vedných disciplín. Najmä po druhej svetovej vojne, keď nastáva v rámci všeobecnej krízy kapitalizmu takmer úplný rozpad svetovej koloniálnej sústavy, prikladá sa skúmaniu otázok ekonomiky týchto krajín mimoriadny význam, ktorý je vyvolaný nielen ich postavením v súčasnom svete, ale aj úlohou, ktorú budú hrať v budúcom vývoji ľudstva. V mnohých krajinách už publikovali pomerne veľa prác zameraných na problémy rozvojových krajín. Veľmi intenzívne skúmajú uvedenú problematiku v buržoázných krajinách, avšak spoločnou črtou prác publikovaných na západe je, že prehliadajú jednu zo základ-

ných otázok tejto problematiky — aspekt sociálno-spoločenského zriadenia, triednu kvalifikáciu procesov prebiehajúcich v krajinách tretieho sveta.

Všeobecné otázky, týkajúce sa problematiky menej vyvinutých krajín, v marxistickej literatúre rozpracovali najmä sovietski a poľskí autori, ktorí vychádzajú z princípov marxistickej metodológie a formulujú vznik rozvojových krajín ako dôsledok rozpadu koloniálneho systému imperializmu. Súčasný problém týchto krajín sa chápe v úzkej súvislosti s procesmi prebiehajúcimi vo svete, politickým a hospodárskym významom svetovej socialistickej sústavy. Za základnú príčinu hospodárskej zaostalosti považujú existenciu zastaralých výrobných vzťahov, predkapitalistické formy vlastníctva, krajne nerovnomerné rozdelenie národného dôchodku, monosektorovú ekonomiku a prevládanie statických, tradíciou ovládaných foriem výroby. Z hľadiska medzinárodných ekonomických vzťahov sa táto zaostalosť prejavuje monoprodukčným, nediverzifikovaným vývozom, surovinovo-agrárnym zapojením do medzinárodnej kapitalistickej deľby práce.

Problematike Latinskej Ameriky ako celku i jednotlivým historickým, politickým, hospodárskym a iným aspektom sa venuje rozsiahla sovietska literatúra [1, 3, 5, 10, 11, 18, 19, 20, 21, 25, 26]. Autor využil aj práce poľských a československých autorov, pokrokových latinskoamerických autorov [2, 23] a značný poznávací význam mali aj práce známych latinskoamerických ekonomických teoretikov [4, 22].

NIEKTORÉ OSOBITNOSTI POSTAVENIA LATINSKOAMERICKÝCH KRAJÍN

Hospodársky zaostalá časť sveta sa skladá z veľkého počtu krajín, ktoré sa vzájomne odlišujú, a to tak z hľadiska úrovne rozvoja výrobných síl, ako aj v oblasti politického, sociálneho a kultúrneho života.

Jedným z hospodársky menej vyvinutých regiónov sveta je aj Latinská Amerika. Spoločný osud koloniálnych území Španielska a Portugalska vytvoril predpoklady pre ich spoločné ekonomické zaostávanie a dnešné postavenie. Problém hospodárskeho rastu latinskoamerických krajín je z politického, ekonomického a sociálno-triedneho hľadiska veľmi zložitý.

Súčasný stav poznania problémov tohto regiónu vedie k záveru, že pojem Latinská Amerika nevyjadruje iba existujúci stav pomenovania tejto svetovej oblasti, ale obsahuje aj osobitne dôležité historicko-geografické, sociálno-ekonomické a politické zvláštnosti regiónu. História tohto kontinentu je príkladom závislého spoločenského vývoja. V každej etape kapitalistického vývoja západoeurópskych krajín a USA zodpovedal istý model závislosti Latinskej Ameriky, ktorú ovládali monopoly týchto krajín. Záujem zahraničného kapitálu sa sústredil na suroviny (nafta, železná ruda, meď, cín, liadok, mangán, olovo, zinok, zlato a striebro), poľnohospodársku produkciu, najmä však na tropické plodiny, lieky a drevo a trefou oblasťou pre kapitálové investície bola sféra verejných služieb všetkých druhov.

Spojenie zahraničného monopolného kapitálu s vládnuťou triedou miestnych latifundistov podnietilo jednostranný vývoj hospodárstva latinskoamerických krajín. S prenikaním zahraničného kapitálu začína sa upevňovať deformovaný hospodársky model Latinskej Ameriky, ktorá sa stala zdrojom surovín, lacnej

pracovnej sily, odbytištom priemyselného tovaru a tým aj zdrojom koloniálnych ziskov.

Jednostranný charakter nebol výsledkom prirodzene rozvíjajúcej sa medzinárodnej deľby práce, ale výsledkom podriadenia sa ekonomiky týchto krajín záujmom zahraničných monopolov. V tomto modeli nebolo priestoru pre industrializáciu latinskoamerických krajín.

Základom terajších procesov v Latinskej Amerike je hlboká kríza sociálno-ekonomickej štruktúry, ktorá je súčasťou všeobecnej krízy kapitalistického svetového systému. Táto kríza sa prejavuje v politickej a hospodárskej labilitě, v pomalom rozvoji výrobných síl, v nerovnomernom vývoji jednotlivých oblastí a krajín, v disproporcii medzi jednotlivými hospodárskymi odvetvami, v zostávaní poľnohospodárstva, inflácii, chronickej nezamestnanosti a v raste životných nákladov. Zaostáva rozvoj výrobných vzťahov, ktorých mobilita je dôležitým predpokladom využitia a rozmachu tvorivých síl spoločnosti.

Súčasná úroveň ekonomického vývoja Latinskej Ameriky je dôležitou kvantitatívnou črtou, ktorou sa na jednej strane značne odlišuje od vyspelých kapitalistických krajín a na druhej strane od rozvojových krajín Ázie a Afriky.

Spoločná historická situácia, ktorou prechádzajú latinsko-americké spoločnosti, je vyjadrená v tom, že všetky sú postavené pred problém prekonania prekážok industrializačného vývoja a výstavby modernej spoločnosti. Táto úloha určuje podobnosť ciest a základných alternatív rozvoja, ako aj podobnosť prekážok i negatívnych tendencií, ktoré sa opakujú v mnohých krajinách. Uvedené spoločné javy v Latinskej Amerike podmieňujú tú skutočnosť, že latinsko-americké štáty prechádzajú obdobím spoločnej revolúcie. Podľa mnohých podstatných znakov ju môžeme charakterizovať ako revolúciu, ktorá vznikla v dôsledku krízy slabo rozvinutého závislého kapitalizmu proti feudálnym prežitkom nadvlády imperializmu a kapitalistických vzťahov.

Latinská Amerika sa zmenila na oblasť napätej a bezprostrednej konfrontácie socializmu a kapitalizmu. Najdôležitejšou črtou súčasnej etapy národnoslobodzovacieho hnutia je to, že prebieha v období víťazného rozvoja kubánskej revolúcie. Jej skúsenosti ukazujú všetkým národom latinskoamerického kontinentu nielen cestu boja, ale aj možné formy a metódy riešenia kľúčových politických i hospodárskych problémov.

INDUSTRIALIZÁCIA AKO VÝCHODISKO CELKOVÉHO HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA LATINSKEJ AMERIKY

Latinskoamerické krajiny, podobne ako ostatné hospodársky menej vyvinuté krajiny, ekonomický rozvoj považujú za svoju prvoradú úlohu. Ekonomická zostalosť môže byť prekonaná iba urýchleným uskutočnením základných štruktúrnych premien v ich ekonomike, spojených s industrializáciou.

Proces industrializácie predstavuje základný a najvýznamnejší prostriedok na dosiahnutie plnej ekonomickej nezávislosti, rovnoprávneho ekonomického postavenia v rámci medzinárodnej deľby práce a na riešenie zložitých sociálnych problémov svojich krajín.

V minulosti bolo potrebné často paralyzovať vplyvy rôznych buržoázných teórií, ktoré priamo odmietali cestu industrializácie a hlásali „rozvoj čisto agrárnych ekonomík“.

V súčasnosti otázka industrializácie je v strede pozornosti takmer všetkých sociálnych vrstiev latinskoamerických krajín a ako dôležitý bod je zahrnutá aj do predvolebných programov i oficiálnej politiky jednotlivých vlád. Industrializácia má umožniť zmenu dnešnej nevyhovujúcej závislej štruktúry národného hospodárstva, vybudovaného ako prívěsku vyspelých kapitalistických krajín a zvýšiť súčasnú nízku úroveň produktivity práce vo všetkých odvetviach materiálnej výroby. Má znamenať vyšší stupeň ekonomického využitia zdrojov každej krajiny, nadväzovať na ich doterajšiu monoprodukciiu. Industrializácia je nevyhnutným prepokladom na to, aby latinskoamerické krajiny mohli využívať výsledky technického pokroku, ktoré boli prístupné iba svetovým priemyselným centram. Industrializácia vedie k technickému prevratu, je podmienkou sociálnych zmien a spôsobuje celkový civilizačný rozvoj.

Do druhej svetovej vojny priemyselná výroba latinskoamerických krajín, keď neberieme do úvahy ťažobný priemysel, mala podradný význam ako pomocné odvetvie a neurčovala charakter týchto krajín, typických agrárno-surovinových výrobcov. V povojnovom období v ekonomike latinskoamerických krajín sa uskutočňujú pomerne rozsiahle štrukturálne zmeny, ktoré majú pozitívny dopad aj na sociálnoekonomickú sféru obyvateľstva. Priemerné ročné tempo rastu hrubého vnútorného produktu dosiahlo 5 % a v prepočte na jedného obyvateľa 1,7 %. Roku 1970 podiel Latinskej Ameriky na celkovej priemyselnej výrobe kapitalistického sveta bol 7,8 %. Tento ukazovateľ sa dosiahol hlavne vďaka ťažobnému priemyslu, ktorého produkcia tvorí 10,1 %. V produkcii spracovateľského priemyslu dosahuje 5,8 %. Hoci rast priemyselnej výroby v latinskoamerických krajinách zaznamenali isté výsledky, celkový percentuálny podiel na priemyselnej výrobe kapitalistického sveta je relatívne nízky. Avšak v rámci rozvojových krajín podiel Latinskej Ameriky je značný. Hoci podiel obyvateľstva predstavuje iba jednu šestinú obyvateľstva hospodársky menej vyvinutých krajín, podiel priemyselnej výroby dosahuje okolo 45 %.

Zmeny, ktoré sa uskutočnili na poli industrializačného vývoja, majú v jednotlivých krajinách rôznu intenzitu, rozsah a význam. Najvýraznejšie sa prejavili v raste priemyselného potenciálu Argentíny, Mexika, Brazílie, menej Chile, Kolumbie, Venezuely a Peru. Prvé tri krajiny sa od ostatných krajín odlišujú najmä úrovňou rozvoja spracovateľského priemyslu.

V hrubom národnom produkte Latinskej Ameriky spracovateľský priemysel dosiahol v roku 1970 24 % (v roku 1950 19 % a v roku 1960 22 %). Jeho rozvoj sa charakterizuje aj dôležitými zmenami v odvetvovej štruktúre. V povojnovom období tempo rozvoja ťažkého priemyslu dvojnásobne prevyšovalo tempo rozvoja ľahkého priemyslu, ktorého podiel v štruktúre spracovateľského priemyslu sa znížil zo 67,4 % v roku 1938 na 54,1 % v súčasnosti.

Rast spracovateľského priemyslu sa vyznačuje tendenciou nahradiť stále väčší sortiment dovozu tovarov domácou výrobou a upevnením štátnokapitalistických tendencií. Spracovateľský priemysel sa buduje pri pomerne aktívnej podpore štátneho sektoru, kde významnou ekonomickou a politickou silou je domáci monopolistický kapitál. V posledných desaťročiach možno však pozorovať aj rýchly rast severoamerických investícií a vplyv monopolov západnej Európy a Japonska, osobitne v nových odvetviach, napr. v automobilovom, elektrotechnickom, strojárskom a chemickom priemysle.

Osobitný význam má vznik moderných výrobných podnikov, ktoré sa rozvíjajú predovšetkým v najvyspelejších krajinách, ako v Brazílii, Argentíne a v Mexiku. Ide

najmä o elektronickú výrobu, energetické a dopravné strojárstvo a o pomerne rozsiahlu automobilovú výrobu.

Zmeny nastali aj v geografickom rozmiestnení spracovateľského priemyslu vnútri regiónu. Podiel štyroch priemyselne najvyspelejších krajín — Brazílie, Argentíny, Mexika a Chile — sa znižuje, čo je spojené s rozvojom spracovateľského priemyslu vo všetkých ostatných latinskoamerických krajinách. Charakteristická je pomerne vysoká koncentrácia výroby, ktorá sa zvyšuje v tradičných odvetviach ľahkého priemyslu, najmä však v ťažkom priemysle, predovšetkým v čiernej metalurgii, chémii a v strojárskom priemysle. Nové podniky spracovateľského priemyslu gravitujú k sformovaným zónam a centráram koncentrácie výroby, kde existuje pomerne rozsiahly trh, rozvinutá infraštruktúra, inžinierske kádre a kvalifikovaná pracovná sila.

Krajiny Latinskej Ameriky disponujú obrovskými zdrojmi nerastných surovín, potrebných na rozvoj moderného priemyslu. Ťažobný priemysel tejto oblasti má dôležité postavenie vo svete. Jeho podiel na produkcii kapitalistických štátov dosahuje 10,1 %, pričom na kovové rudy pripadá okolo 16 %. Podiel ťažobného priemyslu na tvorbe hrubého národného produktu dosiahol 21,6 %. Veľmi intenzívny rozvoj ťažobného priemyslu bol v posledných 20 rokoch, keď sa jeho produkcia viac ako zdvojnásobila.

VÝZNAM ČIERNEJ METALURGIE PRE ROZVOJ HOSPODÁRSTVA A NIEKOTRÉ OTÁZKY LOKALIZÁCIE

Úloha čiernej metalurgie v hospodárstve sa určuje predovšetkým tým, že čierna metalurgia je základom pre rozvoj strojárskej výroby, teda odvetvia, ktoré zabezpečuje technický pokrok vo všetkých článkoch národného hospodárstva, a preto čiernu metalurgiu môžeme označiť za kostru moderného hospodárskeho organizmu, ktorá dostáva pod svoj vplyv celú hospodársku štruktúru krajiny.

Veľký rozsah spotreby produkcie čiernej metalurgie je podmienený značnou mnohotvárnosťou jej fyzikálnych a mechanických vlastností. Niet iného kovu, ktorého vlastnosti by bolo možné meniť malým množstvom rôznych prísad a rozmanitým tepelným spracovaním v takom širokom rámci ako železo. Tepelná rozťažnosť, elektrická a tepelná vodivosť, magnetické vlastnosti, chemická odolnosť a iné dajú sa meniť v najširších medziach.

Čierna metalurgia patrí medzi priemyselné odvetvia s vysokou spotrebou surovín a paliva na jednotku produkcie. Základným surovinovým materiálom v metalurgii sú železná ruda a koks, pomocnými vápenec, mangán, magnezit, bentonit, voda a iné. Na výrobu jednej tony surového železa sú potrebné priemerne 4 tony železnej rudy a koksu. Spotreba vápenca je tiež značná a dosahuje 0,7 tony. Tento technologický ukazovateľ nie je nemenný, závisí od kvality rudy a paliva. Súčasná technika umožňuje využívať aj menej kvalitné železné rudy, čím sa ich množstvo na jednotku produkcie zvyšuje. Na výrobu jednej tony metalurgických výrobkov je nevyhnutné dopraviť do závodu priemerne 4,2—5 ton suroviny a paliva. Náklady na ich dopravu predstavujú od 1/3 do 2/5 a niekedy až 4/5 vlastných nákladov výroby ocele alebo valcovaného materiálu.

V súvislosti s veľkou spotrebou surovín väčšina závodov čiernej metalurgie

gravituje buď k zdrojom železných rúd, alebo k zdrojom paliva. Výskyt železných rúd a koksovateľného uhlia v priestore jedného rajónu sa považuje za veľmi priaznivú podmienku lokalizácie metalurgického priemyslu. Avšak pôvodná závislosť od surovinovej základne sa v súčasnosti postupne zmenšuje, a tak v dôsledku technického pokroku sa značne znižuje množstvo palív pri vyhrievaní, ako aj použitie tekutých palív, plynov a elektrickej energie. Uhoľné ložiská preto strácajú svoju lokalizačnú silu, hoci existuje ešte veľa závodov lokalizovaných na starších princípoch. Súčasne v mnohých krajinách, chudobných na železnú rudu, a v tých krajinách, kde sa ložiská rúd postupne vyčerpávajú a ruda sa dováža morskými cestami, stále častejšie sa lokalizujú metalurgické závody v prístavoch a prekladištiach rúd. Priemyselné oblasti, najmä kovoobrábacieho priemyslu, ktoré dodávajú metalurgickým závodom značné množstvo železného šrotu, tiež sa stávajú významným územím lokalizácie.

Pri lokalizácii metalurgických závodov nadobúdajú význam aj otázky kombinácie. Je ekonomickejšie stavať závody s uzavretým cyklom výroby [výroba koksu, surového železa, včítane úpravy rúd, výroba ocele až po výrobu valcovaného materiálu], pretože sa tým značne znižujú vlastné náklady na jednotku produkcie. Do tohto procesu patrí aj pomocná výroba, avšak najdôležitejším článkom je vlastné metalurgické spracovanie — surové železo — oceľ — valcovaný materiál. Ostatné výroby sú súbežné a majú zabezpečiť základný technologický proces, hoci niektoré z nich v súčasných podmienkach získali samostatný význam.

Metalurgické závody s uzavretým cyklom výroby sú základňou pre rozvoj značne rozvetveného priemyselného komplexu. Z ekonomickeho i technického hľadiska je účelnejšie stavať metalurgické kombináty väčších kapacít. V súčasnosti ročná výroba moderných metalurgických závodov dosahuje 3,5 až 4,5 mil. ton. V perspektívnom období sa predpokladá výstavba hutníckych závodov s kapacitou 6—12 mil. ton ročne.

VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV ČIERNEJ METALURGIE V LATINSKEJ AMERIKE

Z historického hľadiska výroba železa v Latinskej Amerike bola známa už v 16. storočí. Roku 1587 na území Mexika sa už vyrobilo železo, ale prvú skutočnú oceľ vyrobili Brazílčania v hutách pri Sao Paulo v roku 1812. Avšak i napriek týmto začiatkom čierna metalurgia sa v Latinskej Amerike po získaní nezávislosti a najmä v druhej polovici 19. a začiatkom 20. storočia vôbec nerozvíjala. Hlavnou príčinou bol deformovaný vývoj latinskoamerickej ekonomiky, ktorá v dôsledku ovládnutia zahraničnými monopolmi sa stala surovinovým prídavkom vyspelých kapitalistických krajín. Latinská Amerika bola preto v priebehu mnohých desaťročí oblasťou dovozu ocele, ktorej spotreba v tomto regióne od začiatku storočia do konca 30 rokov sa takmer nezmenila a predstavovala 2,5—3 mil. ton ročne. Čierna metalurgia ako taká prakticky neexistovala, pravda, okrem Brazílie a Mexika, ktoré produkovali 14 % z celkovej spotreby ocele regiónu.

Po druhej svetovej vojne sa čierna metallurgia stala jedným z najrýchlejších a sa rozvíjajúcich odvetví spracovateľského priemyslu. Industrializácia v jednotlivých krajinách si nevyhnutne vyžiadala jej rozvoj, ktorý prebiehal najmä

pod vplyvom týchto dôležitých faktorov: požiadavky na metalurgickú produkciu v iných odvetviach priemyslu, dostatok surovínových zdrojov a existencia štátneho sektoru. Výsledky, ktoré sa dosiahli v spracovateľskom priemysle, najmä v strojárskom a v ostatnom kovospracujúcom priemysle, by neboli možné bez zvýšenia produkcie čiernej metalurgie. Tempo rastu, najmä v období rokov 1960—1970, dosahovalo 12 % a rozvoj metalurgickej výroby v latinskoamerických krajinách značne predstihoval rozvoj ostatných odvetví priemyslu. V rokoch 1950—1970 objem produkcie čiernej metalurgie vzrástol štvornásobne, kým objem produkcie ostatného spracovateľského priemyslu, ako aj hrubý národný produkt vzrástli iba dvakrát. Priemerné ročné tempo rastu čiernej metalurgie v Latinskej Amerike je dvakrát vyššie ako tempo rozvoja celosvetovej čiernej metalurgie, napriek tomu však v systéme svetového kapitalistického hospodárstva čierna metalurgia latinskoamerických krajín má nepatrný význam. Roku 1940 podiel Latinskej Ameriky na svetovej výrobe bol okolo 0,2 % a v dôsledku rýchleho rozvoja v roku 1970 sa zvýšil na 2,2 %. Väčšiu časť tejto produkcie vyprodukovali 3 najväčšie latinskoamerické krajiny, a to Brazília — 5,369 tis. ton, Mexiko — 3,871 tis. ton, Argentína — 1,825 tis. ton, čo tvorí spolu 90 % z produkcie ocele Latinskej Ameriky. Rast výroby ocele sa prejavil aj vo zvýšení v prepočte na jedného obyvateľa. Roku 1950 výroba na jedného obyvateľa dosahovala 26 kg a v roku 1970 60 kg.

V súčasnosti je v Latinskej Amerike čierna metalurgia zastúpená v týchto krajinách: Argentína, Brazília, Chile, Mexiko, Venezuela, Kolumbia a Peru. V uvedených štátoch je v prevádzke 50 metalurgických závodov, ktoré spolu vyprodukovali v roku 1970 takmer 13 mil. ton ocele, 7,5 mil. ton surového železa a 10,6 mil. ton valcovaného materiálu.

V metalurgickom priemysle Latinskej Ameriky prevládajú prevažne stredné a drobné malokapacitné závody do 300 tis. ton ročne, ktoré sú obyčajne zamerané na výrobu širokého sortimentu metalurgickej produkcie. Niektoré závody, napr. Volta a Redonda, sú lokalizované v značnej vzdialenosti od pobrežia, iné sú umiestnené v blízkosti lesov, pretože ako palivo používajú drevné uhlie. S vyčerpaním drevnej suroviny sú nútené dovážať palivo zo vzdialenejších rájónov lebo meniť technológiu výroby. Zníženie nákladov na výrobu ocele a zvýšenie konkurenčnej schopnosti metalurgických závodov sa môže dosiahnuť iba zvýšením kapacity závodov, využitím najmodernejšej technológie a zvýšením spotreby ocele v jednotlivých štátoch.

V poslednom desaťročí dovoz produkcie metalurgického priemyslu, najmä valcovaného materiálu, viac-menej sa stabilizoval na 20 % spotreby alebo na okolo 2,200 tis. ton, čo dokazuje, že vzrast spotreby v tom istom období bol takmer úplne krytý vlastnou výrobou. Táto skutočnosť poukazuje na úsilie krajín nahradiť import vlastnou produkciou, ktorá sa má zvyšovať až do úplnej sebestačnosti v priebehu budúceho desaťročia, aspoň čo sa týka valcovaného materiálu, najmä plechov.

Produkcia liatiny od roku 1960 veľmi pokročila, a to z 3,300 tis. ton na 8,100 tis. ton v roku 1970 alebo o 145 %. Tento rast sa dosiahol vďaka tomu, že sa uviedli do prevádzky nové závody, napr. SIDOR vo Venezuele s ročnou výrobou 650 tis. ton a tiež závody v Argentíne.

Z technologických postupov, ktoré sa používajú pri výrobe liatiny, zaregistroval sa rastúci podiel elektrických pecí oproti vysokým peciam, používajúcim kvalitné uhlie, ktorého je v Latinskej Amerike nedostatok.

Väčšia časť produkcie ocele (80 %) pochádza zo závodov s úplným výrobným cyklom a 20 % sa produkuje v polointegrovaných závodoch. Prevažuje postup Siemens-Martin, pomocou ktorého sa vyrába 65 % mexickej ocele, takmer 50 % brazílskej a celá produkcia ocele vo Venezuele. Starý postup Thomas a Bessemer je už zriedkavý, okrem Kolumbie. Naproti tomu sa prudko rozvíjala výroba pomocou kyslíkových konvertorov, ktorá je dôležitá v Brazílii a prevládajúca v Peru.

Import liatiny a ocele je v poslednom desaťročí nepravidelný, pohybuje sa medzi 2,8 až 4,3 mil. ton ročne, so stálou tendenciou rastu. Latinská Amerika importuje najmä tyče, liatinu a polotovary. Export hutníckych výrobkov v roku 1960 bol 160 tis. ton a v roku 1970 vzrástol na 1 mil. ton. Viac ako samotný rast je zaujímavý aj vývoj štruktúry exportu, ktorý je charakteristický tým, že vývoz liatiny bol trojnásobný a vývoz plechov a polotovarov až šesťnásobný. Tento stav je zvlášť zaujímavý, i keď si ho môžeme vysvetliť výnimočnou konjunktúrou, zapríčinenou svetovým nedostatkom ocele, ktorý dovolil, aby si latinskoamerickí producenti našli odbyt v konkurencii s priemyselne vyspelými krajinami. Hlavnými exportérmi sú Brazília (polohotovové výrobky, plechy a špeciálne ocele), Mexiko (plech a bezzvarové rúry), Argentína (tyče) a Venezuela poloprodukty. Na tieto 4 krajiny pripadá 96 % exportu Latinskej Ameriky. Avšak export je veľmi pohyblivý, pretože závisí od vnútorného vývoja ekonomiky.

Čierna metalurgia je základňou pre rozvoj spracovateľského priemyslu ako dodávateľ dôležitých konštrukčných materiálov. Rozvoj čiernej metalurgie stimuluje rozvoj iných odvetví národného hospodárstva a zvyšuje zamestnanosť obyvateľstva. Na jedného pracovníka v čiernej metalurgii pripadá 8—10 zamestnaných v pomocných odvetviach. Okrem toho rozvoj čiernej metalurgie dovoľuje šetriť latinskoamerickým krajinám valutové prostriedky znížením dovozu metalurgickej produkcie zo zahraničia. V poslednom období sa prejavuje tendencia spojiť úsilie latinskoamerických krajín v riešení zložitých problémov rozvoja čiernej metalurgie pomocou integrácie. Roku 1959 založili Latinskoamerický hutnícky ústav, ktorého úlohou je zjednotenie úsilia krajín Latinskej Ameriky v oblasti ekonomického a technického výskumu, výmeny skúseností v oblasti výroby, typizácii produkcie, unifikácii evidencie a štatistiky metalurgickej výroby. Rozširujú sa pracovné kontakty medzi regionálnymi metalurgickými asociáciami Latinskej Ameriky a krajín západnej Európy.

Pre rozvoj čiernej metalurgie v Latinskej Amerike je charakteristické hľadanie takých spôsobov hutníckej výroby, pri ktorých by bolo možné sa zaobiť bez značných valutových výdavkov na dovoz metalurgického koksu. S týmto je spojený vznik výroby železa s použitím dreveného uhlia, výroba pórovitého železa a výroba v elektrických peciach.

SUROVINOVÉ ZDROJE PRE ROZVOJ ČIERNEJ METALURGIE

Z nerastných surovín, ktoré tvoria skupinu čiernych a legovaných kovov, je Latinská Amerika bohatá na železnú a mangánovú rudu, wolfrám, v menšom množstve sa vyskytujú aj nikel, vanádium, titan a molybdén. Najdôležitejšími a základnými surovinami v hutníckej výrobe sú však železné, mangánové rudy a uhlie, ktoré majú ako palivo primárny význam.

Železné rudy. Význam železnorudných zdrojov Latinskej Ameriky vo svetovom hospodárstve sústavne rastie. Je to nielen v dôsledku veľkých zásob, ale aj vďaka vysokej kvalite týchto rúd. Najväčšie zásoby železných rúd sú sústredené v oblastiach na východ od Andskej horskej sústavy, v najstarších štruktúrno-geologických systémoch Brazílskej a Guyanskej vysočiny. Osobitne sa vyčleňuje železorudné pásmo Serra do Espinhaco vo vnútornej časti brazílskeho štátu Minas Gerais. Táto kompaktná zóna sa v posledných 15 rokoch stala jedným z najdôležitejších svetových rajónov ťažby.

Náleziská železných rúd objavili takmer vo všetkých latinskoamerických krajinách. Celkové zásoby v tomto regióne sa odhadujú na 86,7 mld. ton, čo predstavuje 37,7 % zo zásob kapitalistického sveta. Podľa množstva železorudných zdrojov je poradie štátov takéto: Brazília, Venezuela, Peru, Chile, Kolumbia, Mexiko a Argentína. Menšie zásoby sa vyskytujú na území Uruguaya, Kostariky, Nikaraguy, Trinidadu, Guatemaly a Dominikánskej republiky. Ak neberieme do úvahy nálezisko Mutun, ktoré objavili v Bolívii a jeho zásoby sa odhadujú na 50 mld. ton, 92,2 % z latinskoamerických zásob železných rúd sa nachádza v Brazílii. Za posledné roky sa ťažba v tejto krajine zvýšila takmer dvadsaťnásobne.

Okrem Brazílie významnými producentmi železnej rudy sú aj Venezuela, Peru a Chile. V Karibskej oblasti železnú rudu ťažia Kolumbia a Mexiko.

Ťažba železných rúd v Latinskej Amerike má veľký význam v ekonomike jednotlivých krajín i v zahraničnom obchode. Vo Venezuele predstavuje značnú časť hodnoty ťažobného priemyslu, bez nafty — 99 %, v Brazílii — 62 %, v Peru — 16 % a v Chile — 13 %. Roku 1970 sa vyťažilo 89,86 mil. ton železnej rudy (Argentína — 0,26, Brazília — 35,27, Chile — 14,00, Kolumbia — 0,57, Mexiko — 5,65, Venezuela — 22,10, Peru — 12,00). Latinskoamerický región nielenže je sebestačný v produkcii železných rúd, ale v značnom množstve aj exportuje. V posledných rokoch Latinská Amerika exportuje ročne okolo 50 mil. ton železnej rudy. Hlavnými exportérmi sú Brazília, Chile, Peru, Venezuela, sebestačné sú Kolumbia, Mexiko a iba Argentína je jediným veľkým importérom, najmä z Brazílie, Chile a Peru.

Mangánová ruda. Zásoby mangánových rúd sa v Latinskej Amerike od roku 1942 do roku 1970 v dôsledku vykonávaných geologických prieskumov zvýšili takmer päťnásobne. Sú to bohaté zdroje, ktoré môžu vystačiť na 100 rokov. Najdôležitejšie náleziská sa nachádzajú v Brazílii, ktorá je v zásobách mangánových rúd na treťom mieste na svete, a to po Indii a Gabune. Na túto krajinu pripadá 16 % svetových a 49,3 % latinskoamerických zdrojov. Najvýznamnejšie sú ložiská Monro do Urucum 65 mil. ton a tiež Serra do Navia vo federálnom teritóriu Amapa (30—40 mil. ton). Veľké náleziská mangánovej rudy objavili v Argentíne, a to okolo 100 mil. ton. Aj na území Chile sa nachádza asi 35 ložísk mangánových rúd (okolo 22 mil. ton). Zásoby v Bolívii, ktorá zaberá štvrté miesto, odhadujú sa na 20 mil. ton a v Mexiku na 7 mil. ton. Neveľké zásoby sa vyskytujú aj v Guayane, Uruguay a v Ecuadore.

Uhlie. Poznatky o hodnoverných zásobách uhlia v štátoch Latinskej Ameriky sú veľmi protirečivé, pretože z hľadiska uhoľných zdrojov je preskúmaná iba neveľká časť regiónu. Podľa existujúcich údajov skutočné zásoby čierneho a hnedého uhlia predstavujú 27,6 mld. ton alebo približne 1 % z celkových zásob kapitalistického sveta. Predpokladané zásoby sa však odhadujú na 55 až 67 mld. ton. Takmer 3/4 zásob uhlia pripadá na krajiny Karibskej oblasti, ktorá je

z geologického hľadiska najlepšie preskúmaná. Najväčšie zásoby, teda 12,5 mld. ton, sú v Kolumbii, čo je viac ako 70 % hodnoverných zásob karibskej oblasti a vyše 45 % zásob celej Latinskej Ameriky. Z hľadiska kvality sa kolumbijské uhlie považuje za najlepšie v Latinskej Amerike.

Ťažba uhlia sa v Latinskej Amerike v rokoch 1950—1970 zdvojnásobila, čo značí, že priemerné ročné tempo rastu ťažby bolo o niekoľko ráz nižšie ako ťažba nafty a ako rast výroby hydroenergie. Pritom je potrebné zdôrazniť, že najvyšší prírastok ťažby uhlia je v karibských krajinách, ktoré ťažia aj veľa nafty a v ostatných štátoch, ktoré majú aj nedostatok nafty, zaostáva.

Podiel uhlia na výrobe koksu predstavoval v Latinskej Amerike v povojnových rokoch 10 %. V poslednom období sa zvýšil na 30 % a v Mexiku dosahuje 60 %. Výroba koksu sa v porovnaní s predvojnovou úrovňou šesťnásobne zvýšila.

Venezuela a Peru sú úplne závislé od dovozu koksu. Pre zvýšenie kvality vlastného uhlia Argentína, Brazília a Chile dovážajú kvalitné koksovateľné uhlie najmä z USA, ktoré pre metalurgickú výrobu miešajú s domácim uhlím. Dovoz uhlia v roku 1970 bol 1,190 tis. ton, z toho do Argentíny 598 tis. ton, Brazílie 1,215 tis. ton, Chile 117 tis. ton. Dovoz koksu 379 tis. ton, Mexiko 147 tis. ton, Venezuela 209 tis. ton a Peru 19 tis. ton. Vo vzťahu k surovinovej základni najpriaznivejšie podmienky má Mexiko a Kolumbia, ktoré disponujú dostatočnými zdrojmi železných rúd i koksovateľného uhlia.

GEOGRAFICKÉ ROZMIESTNENIE ČIERNEJ METALURGIE PODĽA JEDNOTLIVÝCH KRAJÍN

Brazília je najväčším producentom čiernej metalurgie v Latinskej Amerike a zaberá 20. miesto vo svete. Podiel čiernej metalurgie na hrubom národnom dôchodku dosahuje 1,5 %. V tomto odvetví v roku 1970 pracovalo 81 000 pracovníkov alebo 3,9 % všetkých zamestnancov v spracovateľskom priemysle. Rozvoj brazílskeho metalurgického priemyslu sa zakladá na bohatých surovinových zdrojoch, najmä na veľkých zásobách železných a mangánových rúd. Najdôležitejšie ložiská vysokokvalitných železných rúd sa nachádzajú v štáte Matto Grosso, Pará a Minas — Gerais, kde vytvárajú svetoznámy železný štvoruholník, v ktorom sa celkové zásoby odhadujú na 28 mld. ton. Výhodou ložísk je, že sú väčšinou povrchové.

Zásoby čierneho uhlia sa v Brazílii odhadujú na 3,2 mld. ton a nachádzajú sa v štáte Rio Grande do Sol a Santa Catarina. Ťažba uhlia dosahuje okolo 3,4 mil. ton, z čoho 2,2 mil. ton v štáte Santa Catarina sa používa predovšetkým v metalurgickom priemysle.

Z geografického hľadiska závody metalurgického priemyslu sú umiestnené v blízkosti zdrojov železných rúd, pretože uhlie v lokalizácii hrá podradnú úlohu. Takmer celá výroba je sústredená v troch štátoch — Minas Gerais, Rio de Janeiro a Sao Paulo, ktoré v roku 1970 vyprodukovali 100 % surového železa, 94,8 % ocele a 93,3 % valcovaného materiálu. Najväčší podiel na tejto výrobe mal štát Minas Gerais.

V Brazílii je v prevádzke 100 vysokých pecí, ktoré pracujú na drevnom uhlí, z toho 93 v štáte Minas Gerais, 6 v štáte Sao Paulo a 1 v štáte Rio de Janeiro. Roku 1968 výroba surového železa, s použitím drevného uhlia, prevýšila

1 mil. ton, na čo sa použilo 8,8 mil. m³ dreva. Táto výroba patrí spoločnosti Belgo Mineira, ktorá je najväčším metalurgickým výrobcom hutníckej produkcie na báze dreveného uhlia na svete. Avšak rozsiahle lesy, priliehajúce k závodom, sú vyrúbané a zásobovanie drevom zo vzdialenejších oblastí sa stáva stále nákladnejším a neekonomickým.

Brazílsky priemysel čiernej metalurgie je v rukách 11 štátom kontrolovaných spoločností. Najvýznamnejšou je Companhia Siderurgica Nacional, ktorej patrí hutnícky kombinát Volta Redonda, najväčší v Latinskej Amerike. Postavili ho v rokoch 1941—1948 pri meste Volta Redonda na rieke Paraíba v štáte Rio de Janeiro. Táto spoločnosť produkuje približne 50 % ocele a valcovaného materiálu a 40 % železa. Spoločnosť USIMINAS založili z iniciatívy brazílskych a japonských podnikateľov v roku 1156 a jej ročná produkcia dosahuje okolo 640 tis. ton ocele. Spoločnosť COSIPA založili v roku 1953 zo súkromného kapitálu a dnes je z 98 % kontrolovaná štátom, ročne produkuje 625 tis. ton ocele. Ďalšie spoločnosti produkuje: Siderurgica Belgo-Mineira 380 tis. ton, Siderurgica Mannesmann 320 tis. ton, MINERASIL — Mineracao Geral do Brasil 310 tis. ton, Aliperti 180 tis. ton, ACEITA 120 tis. ton, CRUM 108 tis. ton, Anhanguera 100 tis. ton, Barra Mansa 90 tis. ton.

Spotreba ocele je na 90 % skoncentrovaná v štátoch Sao Paulo, Guanabara, Rio de Janeiro a Minas Gerais, čo sú pochopiteľne oblasti, ktoré prirahujú závody, zásobujúce oceľou ostatný priemysel, najmä automobilový, lodiarsky, konzervárne atď.

Značný pokrok v čiernej metalurgii zaznamenali od roku 1968, keď založili Národnú radu metalurgického priemyslu, ktorá sa stará o jeho rozvoj, výrobu, spotrebu a export.

Mexiko. Mexický metalurgický priemysel objemom svojej výroby v súčasnosti zaujíma po Brazílii druhé miesto v Latinskej Amerike. Roku 1970 v odvetvi čiernej metalurgie pracovalo 40 tis. pracovníkov, ktorí zabezpečovali na 90 % krajinu metalurgickou produkciou pri ročnom raste 9 %.

Rozvoj čiernej metalurgie v Mexiku sa začal podstatne skôr ako v ostatných latinskoamerických krajinách. Prvú vysokú pec v Mexiku postavili už začiatkom 20. storočia v závode Monterrey. Roku 1942 v meste Monclova uviedli do prevádzky druhý mexický závod s úplným výrobným cyklom a v roku 1946 sa začala výroba ocele v elektrických peciach v trefom závode, ktorý vybudovali tiež v Monterrey, a výroba potrubia v závode vo Velacruz. V období 60. rokov výrobné kapacity čiernej metalurgie v Mexiku vzrástli viac ako dvojnásobne a vtedy nastali aj kvalitatívne zmeny, najmä v kvalite výrobkov. Mexiko vyvinulo výrobu nových druhov ocele, širokého sortimentu valcovaného materiálu atď. V súčasnosti sú v krajine v prevádzke 4 kombináty s úplným cyklom výroby, 17 závodov s neúplným cyklom výroby a 3 závody na výrobu koksu, 40 valcovní a 9 závodov na výrobu potrubia. Kombináty s úplným cyklom, ktoré zabezpečujú výrobu od úpravy rúd až po valcovaný materiál, sú tieto: spoločnosť Altos Hornos de Mexiko v Monclove s pomocnými prevádzkami v Piedras Negros a Lecheria vo Federálnom okruhu, Compania Fundidora de Fierro y Acero de Monterrey v štáte Nuevo Leon, Tubos de Asero de Mexiko vo Velacruz, súkromná spoločnosť, špecializuje sa na výrobu rúr a Hojolata y Lamina v San Nicolas a Hylsa de Mexiko v meste Pueblo. Tieto štyri spoločnosti produkuje 85 % mexickej metalurgickej produkcie.

Takmer všetky podniky čiernej metalurgie sa koncentrujú na severe krajiny, kde sú sústredené surovinové zdroje.

Argentína je tretím najväčším producentom ocele v Latinskej Amerike, ale čo sa týka ročnej spotreby na jedného obyvateľa, bola so 144 kg v roku 1970 na prvom mieste. Čierna metalurgia Argentíny sa nachádza v závislom postavení pre nedostatok vlastných rúd, koksovateľného uhlia, žiaruvzdorných materiálov a čiastočne aj šrotu. Má iba jedno výdatné ložisko bohatých železných rúd — Sierra Grande v Patagónii s celkovými zdrojmi 48 mil. ton. Pre metalurgickú výrobu sa dováža 90 % železnej rudy. Potreba koksovateľného uhlia z domácich zdrojov sa uspokojuje iba na 15 %. Nedostatok paliva nahrádza dovozom koksovateľného uhlia zo zahraničia a používa sa aj drevné uhlie.

Najväčšiu metalurgickú spoločnosť — Sociedad Mixta Siderurgica Argentina — SOMISA kontroluje štát. Spoločnosť vlastní najväčší metalurgický kombinát v krajine, ktorý uviedli do prevádzky v roku 1961 v San Nicolas. Závod má výhodnú geografickú polohu na brehu rieky Parana, v blízkosti prístavu a hlavných centier spotreby. Okrem toho štát vlastní podnik Altos Hornos Zapla v Palpalá. Závod pracuje na miestnych zdrojoch železných rúd a drevnom uhli a má veľký význam z hľadiska decentralizácie argentínskeho priemyslu i ako zdroj zvýšenia zamestnanosti v severozápadnej časti Argentíny. Štátnym podnikom je aj Fabrica militarde Aceros. Ďalšiu metalurgickú produkciu zabezpečujú súkromné spoločnosti, z ktorých najväčšou je ACINDAR.

Domáca produkcia plechov v roku 1970 kryla iba 82 % spotreby, v dôsledku čoho Argentína ich dováža najmä pre automobilový priemysel. Ešte výraznejší nesúlad je medzi výrobou a spotrebou ocele, ktorá bola v tom istom roku 3,400 tis. ton oproti domácej produkcii 1,825 tis. ton. Možno teda pochopiť, že vláda, ako aj samotné podniky majú záujem a zaoberajú sa úlohou výstavby nových závodov na zvýšenie produkcie národnej čiernej metalurgie.

Venezuela. Venezuelský hutnícky priemysel sa zakladá na veľmi bohatých zdrojoch železných rúd, ktoré sa odhadujú na 3 mld. ton. Centrom čiernej metalurgie krajiny sa stal hutnícky kombinát Siderurgica del Orinoco SIDOR, vybudovaný v Matauzasu pri prístavnom meste Puerto Ordaz na rieke Orinoko. SIDOR je štátny podnik, ukončili ho roku 1963 a leží v najvýznamnejšom rajóne ťažobného priemyslu, kde sa sústreďujú takmer všetky zásoby železných rúd, obrovské zásoby prírodného plynu, asi 1/4 ťažby nafty a veľké hydroenergetické zdroje. V tomto rajóne sú veľké ložiská vápenca, dolomitov a iných surovín, potrebných na výrobu ocele. Rajón je dobre zabezpečený dopravou, najmä riečnou, a prístav je dostupný aj pre veľké lode.

Ďalšiu spoločnosť Siderurgica Venezollana S. A. — SIVENSA na spracovanie šrotu založili roku 1950 v Caracase. Súčasná kapacita oboch závodov prekračuje milión ton ocele v ingotoch. Budúce investície bude spoločnosť SIDOR zameriavať na výstavbu doplňujúcich závodov.

Chile. Patrí ku krajinám, ktoré majú veľmi priaznivé podmienky pre rozvoj hutníckeho priemyslu. Krajina disponuje veľkými zásobami železných rúd a zároveň dostatočnými zásobami uhlia. Z hľadiska geografického rozmiestnenia surovinových zdrojov osobitný význam má región Norte Chico, kde sa koncentruje takmer všetka ťažba železných rúd.

Vo výrobe metalurgickej produkcie na jedného obyvateľa je Chile na poprednom mieste v Latinskej Amerike. Produkciu čiernej metalurgie zabezpečuje

metalurgický závod Huachipato, ktorý dokončili v roku 1952 a pracuje na plný výrobný cyklus. Závod je lokalizovaný na pobreží zálivu San Vicente, v provincii Concepcion. 70 % spotreby uhlia zabezpečuje domáca ťažba a 30 % na skvalitnenie sa dováža z USA. Produkcia hutníckeho závodu Huachipatooholo 600 tis. ton kryje domácu spotrebu a 30 % ide na export, čo svedčí o tom, že strojársky priemysel je veľmi slabo vyvinutý.

K o l u m b i a. Metalurgia je najdynamickejším odvetvím národného hospodárstva Kolumbie s ročným rastom 12 %. Z hľadiska surovinovej základne čiernej metalurgie Kolumbiu môžeme označiť za krajinu s najlepšimi podmienkami. Ako jediná má veľmi bohaté zásoby koksovateľného uhlia (17—18 mld. ton), ktoré sú v provinciách Cundinamarca a Boyaca. Ťažba uhlia dosiahla 3 mil. ton, čím sa Kolumbia zaradila na prvé miesto v Latinskej Amerike. Ložiská železných rúd sú tiež významné. Najdôležitejšie je Paz del Rio, kde vybudovali jediný metalurgický kombinát v krajine. Čierna metalurgia Kolumbie sa svojimi 238 660 tonami v roku 1970 zaradila na šieste miesto v Latinskej Amerike. Zvýšenie výroby bolo najmä v rokoch 1969 a 1970 v dôsledku dynamického rozvoja strojárstva a stavebníctva. Okrem hutníckeho kombinátu Paz del Rio je v Kolumbii ešte valcovňa v Megline a veľký závod na výrobu rúrok a odliatok.

P e r u. Metalurgický priemysel Peru je najmladším v Latinskej Amerike. Nachádza sa tu jedno z najväčších nálezísk železnej rudy na svete v Marcane a veľké zdroje železných rúd sú aj medzi mestami Apurimak a Cusco.

Výroba ocele a železa je v Peru štátnym monopolom. Roku 1943 v oblasti Chimbote, 400 km od hlavného mesta Limy, na základe miestneho výskumu železných rúd sa začala výstavba hutníckeho závodu, ktorý dokončili až roku 1958 a v súčasnosti ročne produkuje 300 tis. ton. Roku 1970 vládnym uznesením založili spoločnosť Empresa Siderurgica del Peru — SIDERPERU, ktorá sa bude zaoberať výrobou a odbytom produkcie metalurgického priemyslu.

PREDPOKLADY PERSPEKTÍVNEHO ROZVOJA ČIERNEJ METALURGIE V LATINSKOAMERICKÝCH KRAJINÁCH

Čierna metalurgia latinskoamerických krajín má objektívne možnosti rýchleho rozvoja, a to najmä v súvislosti s predpokladaným rozvojom strojárkeho a ťažobného primyslu, stavebníctva, energetiky a iných odvetví. Vo vládných programoch ekonomického rozvoja mnohých latinskoamerických krajín hutníctvo zaberá popredné miesto, na jeho rozvoj sa vyčleňujú značné finančné prostriedky. Na X. kongrese o latinskoamerickom hutníctve v roku 1970 v Caracase konštatovali, že vo vývoji čiernej metalurgie sa dosiahla ešte iba prvá fáza a značný rozvoj má nastať v desaťročí 1970—1980. Perspektívna štúdia o rozvoji hutníctva, ktorú vypracoval Latinskoamerický hutnícky ústav, predpokladá, že spotreba ocele v Latinskej Amerike dosiahne v roku 1980 40 mil. ton a valcovaného materiálu okolo 37 mil. ton. Základný prírastok výroby ocele pripadne na 3 najväčšie latinskoamerické krajiny, a to na Brazíliu, Mexiko a Argentínu.

Rozvoj brazílskej čiernej metalurgie je vyjadrený v Národnom pláne rozvoja hutníctva, ktorý predpokladá, že Brazília sa v tomto odvetví dostane na úroveň priemyselne vyspelých štátov do roku 2000. Na rozšírenie surovinovej základne vypracovali desaťročný plán geologického prieskumu prírodných zdrojov. Už

v prvej etape realizácie tohto plánu v povodí Amazonky objavili veľké ložisko železných rúd v celkovej kapacite okolo 200 mil. ton.

Do roku 1980 sa plánuje zvýšiť výrobu na 20 mil. ton ocele. Upresnili aj politické aspekty rozvojového programu, realizátormi ktorého budú 3 najväčšie spoločnosti CIA Siderurgica Nacional, USIMINAS a COSIPA, ktorých kapitál kontroluje štát.

Mexická vláda považuje rast čiernej metalurgie za jednu z najdôležitejších úloh hospodárskeho rozvoja krajiny. V rokoch 1970—1980 investuje do tohto odvetvia 1740 mil. dolárov, v dôsledku čoho výroba ocele roku 1980 má dosiahnuť 9 mil. ton. Projekty predvídajú výstavbu metalurgického kombinátu o kapacite 3 mil. ton ročne v Las Truchas, kde sa koncentruje 30 % všetkých zásob železnej rudy. V Peña Colorado sa plánuje výstavba ďalšieho metalurgického kombinátu o kapacite 1 mil. ton ocele ročne. Mexická vláda realizuje plán postupného rozširovania prímorského oceliarskeho komplexu, ktorý je výhodný z hľadiska zásobovania palivom zo zahraničia, napomáha riešeniu zaostalých rajónov a má isté prednosti aj z hľadiska exportu produkcie.

Metalurgický priemysel v Argentíne sa bude rozvíjať na základe Národného metalurgického plánu, podľa ktorého sa plánuje v prvej etape výstavba niekoľkých dôležitých závodov na ťažbu uhlia, železnej a mangánovej rudy. Rozšírenie surovínovej základne vytvorí reálne predpoklady pre rast výroby v existujúcich závodoch a pre výstavbu nového metalurgického kombinátu o ročnej kapacite 2,5 mil. ton spoločnosťou ACERAR v provincii Santa Fe.

Venezuelská vláda v tomto desaťročí plánuje priemerne ročne zvýšenie ťažby železných rúd o 9,2 %, najmä na ložisku San Isidro, kde sa plánuje výstavba briketárne. Rozšíri sa metalurgický závod SIDOR až do kapacity 2,5 mil. ton ocele ročne a plánuje sa výstavba závodu na výrobu pôrovitého železa o kapacite 1,5 mil. ton ročne, ktorý bude realizovať spoločnosť Siderurgica Venezolana s účasťou štátneho kapitálu.

Plán rozvoja metalurgického priemyslu v Chile, ktorý v rokoch 1970—1971 vypracovala štátna plánovacia inštitúcia Corporacion de Fomento de la Produccion, predpokladal zvýšenie výroby ocele z 600 tis. ton v roku 1970 na 1 mil. ton v roku 1975 a 2,5 mil. ton v roku 1980, a to najmä rozšírením výroby v závode Huachipato v Talcahuano. Integračný plán počítal najmä so zvýšením produkcie špeciálnych ocelí, určených na export.

Plán rozvoja čiernej metalurgie v Peru počíta s tým, že sa uskutoční výstavba nových komplexov na južnom pobreží a rozšíri sa kapacita existujúceho závodu v Chimbote. Prvá etapa programu sa uskutoční v rokoch 1972—1978 a ďalšie 3 etapy sa budú realizovať do konca storočia. Významnou súčasťou prvej etapy je výstavba nového komplexu na juhu krajiny, a to v blízkosti bohatých ložísk železných rúd o kapacite 2 mil. ton. Súčasne sa počíta s výstavbou spoločného závodu s Ecuadorom a Bolíviou o kapacite 150—200 tis. ton ročne.

Dobré predpoklady pre rozvoj čiernej metalurgie má Kolumbia, kde vládne orgány plánujú s rozšírením výroby. Záujem o výrobu ocele prejavujú aj iné latinskoamerické krajiny, ktoré doteraz túto výrobu nemali. Osobitný záujem sa sústreďuje na využitie bohatých zdrojov železných rúd na ložisku Mutun. Vypracovala sa dohoda medzi Bolíviou, Brazíliou a Argentínou o výstavbe veľkého metalurgického kombinátu na území Bolívie. Aj Uruguay plánuje výstavbu metalurgického závodu na spracovanie železných rúd, ktoré sa ťažia na

ložisku Valentines. V tomto desaťročí vystavia aj metalurgický kombinát v Guatemale.

Na Kube je závod na spracovanie železnej rudy o kapacite 120 tisíc ton ocele ročne. Vlastná výroba železa a ocele pokrýva potreby Kuby menej ako na 20 %, a preto sa plánuje rozšírenie kapacity závodu na 350 tisíc ton ocele a 290 tisíc ton plechov za rok.

ZÁVER

Industrializačný proces v Latinskej Amerike a v tom aj rozvoj čiernej metalurgie prebieha vo veľmi protirečivých podmienkach. Z jednej strany na jeho charakter vplýva skutočnosť, že sa uskutočňuje kapitalistickou cestou, so všetkými pre kapitalizmus vlastnými javmi a v podmienkach veľkej závislosti od USA a iných zahraničných monopolov. V súčasnom období latinskoamerické krajiny naďalej plnia úlohu výrobcov primárnej produkcie, čo značí tzv. „prvých poschodí“ výrobného systému vyspelých priemyselných štátov, ktoré sa v stále väčšej miere špecializujú na výrobu zložitej techniky.

K najdôležitejším brzdiacim faktorom v priemyselnom raste latinskoamerických krajín patrí rozpor medzi ohromnými potrebami finančných zdrojov a nízkou mierou akumulácie, a to najmä z vnútorných zdrojov, ktoré sú rozhodujúcim činiteľom celkovej miery akumulácie.

Ďalším dôležitým faktorom, podmieňujúcim rozvoj industrializácie, je problém pracovných síl. Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily vytvára ostrý problém vo všetkých krajinách regiónu. Okrem slabého systému prípravy kvalifikovaných kádrov tento problém je páličivým aj v súvislosti so stále rastúcou emigráciou odborníkov do USA.

Ďalší vývoj industrializácie v Latinskej Amerike závisí od toho, akú úlohu bude zohrávať štátny sektor, aké triedy a sociálne skupiny budú ovládať štátne orgány a určovať hospodársku politiku. Zahraničné monopoly vidia v štátnom sektore prostriedok ich možného vytláčenia, ohrozenia ich záujmov, a preto všemožne bojujú za odstránenie jeho protimperialistického charakteru. Napriek tomu však štátny sektor má v mnohých krajinách pomerne silné pozície.

LITERATÚRA

1. AEPEROVIČ, M. S., SLEZKIN, L. J.: Novaja istorija stran Latinskoj Ameriky, Moskva 1970. — 2. ARISMENDI, R.: Lenin, revolucija i Latinskaja Amerika, Moskva 1973. — 3. AVARINA, V. J., DANILEVIČ, M. V.: Ekonomičeskije problemy stran Latinskoj Ameriky, Moskva 1973. — 4. BALTRA, C. A.: Crecimiento economico de America Latina, Santiago de Chile 1961. — 5. BELJAJEV, V. P.: Latinskaja Amerika: narodnoje prosvješčenje i problemy sociaľnoekonomičeskogo razvitija, Moskva 1971. — 6. BOBROWSKI, CZ.: Problematika vývoje hospodárství málo rozvinutých zemí. Academia, Praha 1966. — 7. BOESCH, H.: Geografija mirovogo chozjaistva [preklad z angličtiny], Moskva 1966. — 8. COLE, J. P.: Latin America An economic and social geography, London 1965. — 9. DRABOWSKI, E.: Problémy rozvoju Ameriki Lacinskej, Warszawa 1963. — 10. Ekonomika i vnešnjaia torgovlja stran Latinskoj Ameriky, Moskva 1966.
11. Ekonomičeskije problemy stran Latinskoj Ameriky, Moskva 1963. — 12. JAROŠEVSKIJ, B. E.: Teorija periferijnog ekonomiki, Moskva 1973. — 13. KLEER, S.: Analiza

- структур społeczno-ekonomicznych trzeciego świata, Warszawa 1966. — 14. KLESMET, O. G.: Problemy industrializacji Latinskiej Ameryki, Moskwa 1966. — 15. KLOKOČNÍK, V.: Rozbor národohospodárskych struktur zemí nerozvinutého kapitalizmu, Praha 1970. — 16. KOLLONTJAJ, V. M.: Puti preodolenija ekonomičeskoj otstalosti, Moskva 1967. — 17. KULIŠEK, K.: Sučasné hospodárské problémy zemí Latinské Ameryki, Praha 1965. — 18. Latinskaja Amerika v prošlom i nastojasčem, Moskva 1960. — MAŠBIC, Ja. G.: Latinskaja Amerika, problemy ekonomičeskoj geografii, Moskva 1969. — 20. POVELSON, J. P.: Latin America: today's economic and social revolution, London 1964. — 21. Problemy industrializacii razvivajuščichsja stran, Moskva 1971. — 22. PREBISCH, R.: Za dynamiku rozvoja Latinské Ameryki, Praha 1964. — 23. RAMIREZ, H. N.: Los Estados Unidos y América Latina (1930—1965), Santiago-Chile 1965. — 24. STEPANOV, L. V.: Problema ekonomičeskoj nezavisimosti, Moskva 1965. — 25. TARASOV, K. S.: SŠA i Latinskaja Amerika, Moskva, Politizdat. — 26. Tendencii ekonomičeskogo razvitijsja stran Latinskoj Ameryki, Moskva 1969.

Михал Чорны

ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ЧЕРНОЙ МЕТАЛЛУРГИИ ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ В СВЯЗИ С ОБЩИМ ПРОЦЕССОМ ИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ РЕГИОНА

Автор статьи выходя из характеристики общих проблем развивающихся стран рассматривает основные вопросы развития черной металлургии Латинской Америки в связи с общим процессом индустриализации латиноамериканских стран. Латинская Америка является одним из слаборазвитых районов мира. История этого континента является примером зависимого экономического развития, которое происходило в результате подчинения экономики этих стран интересам иностранных монополий. В этой системе не было места для развития индустриализации. В настоящее время государства Латинской Америки проходят период общей революции. По многим признакам можем характеризовать ее как революцию, которая возникла в результате кризиса слаборазвитого зависимого капитализма против феодальным пережиткам, господству империализма и капиталистических производственных отношений.

Индустриализация является самым главным средством к достижению полной экономической независимости, равноправного экономического положения в рамках международного разделения труда и к решению сложных социальных проблем своих стран.

После второй мировой войны в экономике латиноамериканских стран произошли сравнительно большие изменения, имеющие важные социально-экономические последствия. В 1970 году Латинская Америка произвела 5,8 % продукции обрабатывающей промышленности капиталистического мира. Не смотря на это, уровень промышленного развития Латинской Америки остается сравнительно низким. Изменения, которые в Латинской Америке произошли, имеют в отдельных странах разное значение. Наиболее ярко рост промышленного производства проявился в Аргентине, Бразилии и Мексико, меньше в Чили, Колумбии, Венесуэле и Перу.

Особое значение в промышленном развитии латиноамериканских стран имеет черная металлургия, которая является основой для развития машиностроительной промышленности обеспечивающей технический прогресс во всех областях народного хозяйства.

После второй мировой войны черная металлургия относится к наиболее динамичным отраслям обрабатывающей промышленности. Среднегодовые темпы прироста в 1960—1970 годах составляли 12 %, чем рост металлургического производства был значительно выше

других отраслей промышленности. В настоящее время черная металлургия находится в следующих латиноамериканских странах: Аргентине, Бразилии, Чили, Мексико, Венесуэле, Колумбии и Перу. В этих странах работают около 50 металлургических заводов, которые в 1970 году произвели 13 миллионов тон стали, 7,5 миллионов тон чугуна и 10 миллионов тон проката. 90 % производства стали приходится на три крупнейшие страны: Бразилию, Мексико и Аргентину.

Для развития черной металлургии Латинская Америка располагает богатыми запасами полезных ископаемых, главное железной и марганцевой руды. Черная металлургия в латиноамериканских странах имеет объективные предпосылки быстрого развития в связи с предполагаемым развитием машиностроительной и добывающей промышленности, энергетики и других отраслей. Однако процесс индустриализации в Латинской Америке, а в том и развитие черной металлургии, проходит в сложных условиях. С одной стороны на его характер влияет тот факт, что осуществляется капиталистическим путем под большим влиянием заграничных особенно североамериканских монополий. С другой стороны проявляется большой недостаток деижных средств и квалифицированной рабочей силы.

Перевел автор